

Strukturlönestatistik, privat sektor (SLP)

1999

AM0103

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Arbetsmarknad

A.2 Statistikområde

Löner nationellt och regionalt

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Beställare

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson: Carina Lingheimer, Kristian Söderholm

Telefon: 019 - 17 68 62, 019 - 17 64 63

Telefax: 019 - 17 69 21

e-post: carina.lingheimer@scb.se, kristian.soderholm@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson: Carina Lingheimer, Kristian Söderholm

Telefon: 019 - 17 68 62, 019 - 17 64 63

Telefax: 019 - 17 69 21

e-post: carina.lingheimer@scb.se, kristian.soderholm@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Ja, enligt SFS 1992:889 och SCB-FS 1997:20

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Inkomna blanketter och datamedia sparas av SCB i 2 årgångar.

A.9 EU-reglering

Nej ej på denna undersökning. Regulation på undersökningen Structure of Earnings som till stor del är uppbyggd som Stukturlönestatistiken.

A.10 Syfte och historik

Det finns ett stort allmänintresse för information om löner och löneutveckling,

lönespridning och lönestruktur, allmänt och för enskilda grupper. En överskådlig och lättillgänglig redovisning av opartisk lönestatistik för en bredare allmänhet är viktig som underlag för en öppen debatt i samhället. Syftet är att belysa löneförhållanden och lönestruktur för olika kategorier av anställda inom den privata sektorn.

Officiell lönestatistik för tjänstemän inom industri har funnits sedan 1913. Varuhandel började bearbetas 1945, banker och försäkringsbolag tillkom 1948. Apotek började redovisas 1953, tjänstemän inom byggnadsverksamhet ingår från och med 1955 och 1972 inkluderades restaurangtjänstemän. Officiell lönestatistik över byggnadsarbetare, industriarbetare, lantarbetare och skogsarbetare har publicerats sedan 1910-talet. På 1940-talet tillkom lönestatistik över anställda i varuhandel och på 1950-talet utökades insamlingen med statistik över anställda inom hotell och restauranger samt landtransporter.

Sedan 1950-talet utarbetas lönestatistiken i samarbete med Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF). Samarbetsavtal har senare även slutits med Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation (BAO), Försäkringsbranschens Arbetsgivareorganisation (FAO), Fastighetsbranschens Arbetsgivarorganisation (Fastigo), Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO) och Tidningsutgivarna. Inom fler och fler områden övergår grupper till s.k. medarbetaravtal, dessa definieras oftast som tjänstemän.

Samarbetet mellan SCB och arbetsgivarorganisationerna har tillkommit för att underlätta uppgiftslämnarbördan för företagen, då även arbetsgivarorganisationerna årligen insamlar löneuppgifter till sin förhandlingsstatistik. De arbetsgivarorganisationer SCB samarbetat med har delvis varierat mellan åren.

A.11 Statistikanvändning

Användare av denna statistik är bl.a arbetsmarknadens parter, olika statliga och regionala organ, företag, forskare, massmedia samt enskilda personer.

A.12 Uppläggning och genomförande

Undersökningen är en urvalsundersökning. Urvalet dras genom ett OSU och ingår i SCB:s SAMU-system. För att undvika dubbelinsamling från företag/organisationer sker ett samarbete med ett antal arbetsgivarorganisationer. Dessa gör en egen insamling av sina medlemmar och lämnar därefter dessa uppgifter till SCB: Uppgifter som SCB direkt samlar in kan antingen lämnas på blankett eller på datamedia. Granskning och upprättning sker på SCB. Tillsammans med uppgifterna från arbetsgivarorganisationerna publiceras två olika Statistiska meddelanden, ett för arbetare och ett för tjänstemän.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Utredning vad det skulle innebära att övergå till personurval. Även utredning kring en utvidgning av yrkeskoden.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Statistiska Meddelande ingår i SCB:s löpande strukturlönestatistik. Innehållet avser uppgifter från någon av månaderna augusti, september eller oktober 1999.

Uppgifter för föregående år har redovisats i Statistiska meddelanden (SM) Am 62 respektive AM 57. Dessutom producerar SCB motsvarande lönestatistik inom offentlig sektor. Samtliga undersökningar publiceras i Statistiska meddelanden, serie Am. Vid jämförelser mellan de olika undersökningarna måste

olikheter i lönebegrepp, **populationsavgränsning** och mätperiod beaktas.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Resultaten i undersökningen redovisas i form av skattningar av kvartiler, medianer samt genomsnittliga månadslöner för olika grupper av tjänstemän samt genomsnittliga timlöner för arbetare. Dessutom redovisas skattningar av antalet anställda tjänstemän i olika grupper samt arbetade timmar för arbetare uppdelat på näringsgren. Redovisningen är bland annat uppdelad efter näringsgren (SNI), kön, yrke (SSYK), ålder samt utbildning (SUN).

Dessutom redovisas procentuell förändring från föregående år på branschnivå.

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen utgjordes av arbetare/tjänstemän/medarbetare i åldern 18 - 64 år anställda vid företag/organisationer tillhörande privat sektor i augusti 1999. Även verkställande direktörer och ägare/delägare ingår om dessa har avtalad lön och arbetstid. Dock är täckningen för dessa grupper ej fullständig.

Privat sektor definieras som privata och offentliga aktiebolag, ekonomiska föreningar/stiftelser, handelsbolag och kommanditbolag samt intresseorganisationer, dessutom finansiella aktiebolag och institutioner. Hit räknas även hushållssektorns ideella organisationer. Anställd definieras som personal med marknadsmässig lönesättning i åldern 18 - 64 år som arbetat minst en timme under mätperioden. Personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ombordanställda samt betingsanställda, arvodesanställda, projektanställda och ägare/delägare utan avtalad lön och tid ingår ej i undersökningen. Som arbetare definieras person som tillhör LO:s avtalsområde. Som tjänsteman definieras anställda tillhörande SACO/ TCO:s avtalsområde samt vissa yrkesgrupper som går under medarbetaravtal.

1.1.2 Variabler

Kön, näringsgren, yrkesområde/yrkesbenämning, anställningsform (endast för tjänstemän), utbildning, veckoarbetstid, överenskommen tim-, vecko eller månadslön, rörlig lön (provision, tantiem, ackordsarbete), ob- och skifttillägg, Förmåner, jourersättning, beredskapsersättning, arbetade timmar (endast arbetare), helglön (arbetare), ålder.

1.1.3 Statistiska mått

Det främsta statistiska måttet för arbetare är genomsnittlig timlön. I huvuddelen av redovisningarna ingår skattningar av genomsnittlig timlön. Dessutom redovisas summa arbetade timmar för två månader, undre kvartil, median och övre kvartil för lönebegreppet lön för arbetad tid exkl. övertidstillägg. För tjänstemän är det främsta statistiska måttet i redovisningen genomsnittlig månadslön. I huvuddelen av redovisningarna ingår skattningar av genomsnittlig månadslön. Månadslönen för deltidsanställda tjänstemän räknas om till motsvarande heltidslön. Detta sker med ledning av redovisade veckoarbetstider och veckoarbetstider för heltid. Dessutom redovisas undre kvartil, median och övre kvartil för månadslön samt antal anställda.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Skattningar av genomsnittlig timlön (arbetare) respektive månadslön (tjänstemän) redovisas efter olika gruppindelningar och kombinationer av dessa. Viktiga gruppindelningar är kön, näringsgren (SNI), yrke (SSYK), ålder,

utbildningsnivå och utbildningsinriktning (SUN).

1.1.5 Referenstider

I 1999 års undersökning är den successiva förändringen av referenstiden för arbetare genomförd för hela materialet med undantag av Byggentreprenörerna hos SAF. Referenstiden är numera 1 september - 31 oktober. För tjänstemän gäller att referenstiden för den del som samlas in av SCB, SAF eller KFO avser 1 september – 31 oktober. Denna del avser ca. 90 % av undersökningen. Den del som samlas in av någon av de övriga arbetsgivarorganisationerna avser någon av månaderna augusti, september eller oktober.

1.2 Fullständighet

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Då syftet med undersökningen är att i första hand mäta löner, är skattningarna av antal anställda och arbetade timmar av mindre god kvalitet jämfört med löneskattningarna.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Undersökningen genomförs som urvalsundersökning. Urvalsenhet är företag. För att undvika dubbelinsamling av löneuppgifter samarbetar SCB med tidigare nämnda arbetsgivarorganisationer. Arbetsgivarorganisationerna producerar egen lönestatistik och SCB erhåller löneuppgifter centralt från respektive arbetsgivarorganisation.

Urvalsramen består av verksamma företag registrerade i CFAR (Centrala företags- och arbetsställeregistret vid SCB), tillhörande privat sektor och i storleksklass 1-8. Företagen i urvalsramen stratifieras genom korsklassificering av näringsgren (SNI) och företagsstorlek (antal anställda). Storleksklass 1 och 2 bildar tillsammans en storleksklass vid stratifieringen, detsamma gäller för storleksklass 3 och 4 samt 5 och 6. Dessa 39 näringsgrenar och 5 storleksklasser genererar totalt $39 \cdot 5 = 195$ stratum. Urvalsförfarandet sker genom obundna slumpmässiga urval (OSU) inom varje stratum.

Undersökningen ingår i SCB:s SAMU¹-system. Urvalsstorleken är ca 8700 företag.

2.2.2 Ramtäckning

Den urvalsram som användes togs fram i augusti 1999.

Täckningsfel uppstår då urvalsramen inte överensstämmer med undersökningspopulationen, dvs. företag som borde undersökas undersöks inte och vice versa.

Övertäckning utgörs av de företag som finns i urvalsramen men ej innehåller några anställda att mäta lön på, t.ex. icke aktiva företag eller företag med enbart ägare/delägare som ej går att mäta lön och tid på. Dessa företag har markerats som övertäckning. Undertäckning utgörs av de företag som ej finns med i urvalsramen och som innehåller anställda att mäta lön på, t.ex. företag som nybildats efter det att urvalsramen upprättats.

¹ Samordnat urval

Denna felkälla torde ge ett visst bidrag till osäkerheten.

2.2.3 Mätning

SCB:s urval samkörs med respektive arbetsgivarorganisationens medlemsregister. Detta för att arbetsgivarorganisationerna ska få information om vilka företag de ska undersöka och rapportera in till SCB. Arbetsgivarorganisationernas material samlas in med hjälp av enkät som är jämförbar med SCB:s egna. De företag som inte finns i dessa medlemsregister samlas in av SCB. Uppgifterna till SCB samlas in med hjälp av enkät.

Mätfel, eller uppgiftslämnarfel, uppstår när felaktiga data lämnats och inte rättats i granskningsprocessen. Respektive arbetsgivarorganisation sköter insamling och granskning av sitt material.

Yrkeskodningen sköts av företagen medan utbildningskoden hämtas från SCB:s utbildningsregister.

Mätfelen är svåra att bedöma storleksmässigt.

2.2.4 Svartsbortfall

Bortfall utgörs av företag från vilka mätvärden saknas. Bortfallet har beräknats till ca 7 procent total. För både arbetare och tjänstemän noteras högst bortfall för branscherna SNI 55 (hotell och restaurang) samt SNI 60 (Landtransportföretag). För dessa näringsgrenar är bortfallet ca 15 procent för både arbetare respektive tjänstemän. Detta gör att skattningarna för dessa näringsgrenar är mer osäkra. För att minska bortfallsfelens effekt används metoden kompensationsvägning med rak uppräkningsmetod. Bortfallet kan delas upp i två kategorier, totalt och partiellt bortfall. Totalt bortfall uppkommer när uppgifter för hela företaget saknas. Partiellt bortfall innebär att delar av företaget saknas. Metoden med rak uppräkningsmetod kompenserar för totalt bortfall men ej för partiellt bortfall. Arbetet med det partiella bortfallet har varit intensivare än tidigare år. Åtgärder för att minska bortfallens storlek avseende SCB-undersökta företag har varit utsändning av påminnelsebrev samt telefonpåminnelser. Företag som trots upprepade påminnelser inte besvarat enkäten har erhållit vitesföreläggande.

Företag som ej inkommit med statistikuppgifter till arbetsgivarorganisationerna har påmint och samlats in av SCB.

Uppgiftslämnarplikt föreligger för alla företag inom den privata sektorn enligt SCB-FS 1997:20.

Skevheter i skattningarna på grund av bortfallet är inte undersökta.

Bortfallet ger sannolikt, tillsammans med urvalsfelet det största bidraget till den totala osäkerheten.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifternas rimlighet har prövats i diverse tester. I de fall individen var med i undersökningen föregående år jämfördes årets uppgifter med föregående års material för att upptäcka förändringar som kan bero på uppgiftslämnarfel. Även en dubblettkontroll gjordes för att undvika dubbelräkningar.

Uppgifter som samlats in via någon av arbetsgivarorganisationerna har granskats av respektive organisation.

Bearbetningsfel uppkommer t.ex. i samband med scanning, dataregistrering och granskning.

Denna felkälla bedöms vara relativt liten i förhållande till andra felkällor.

2.2.6 Modellantaganden

Användningen av rak uppräkningsmodell för bortfallskompensation bygger på antagandet att bortfallet kan betraktas som helt slumpmässigt. Om så inte är fallet finns risk för att skattningarna kommer att innehålla skevheter vilket i sin tur bland annat medför att konfidensintervallens säkerhet minskar.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått anges för närvarande endast i tabell 1 i form av 95-procentiga konfidensintervall kring skattningarna för variablerna antal anställda (tjänstemän), arbetare timmar under 2 månader (arbetare) samt genomsnittlig månadslön (tjänstemän), genomsnittlig timlön (arbetare).

Undersökningens huvudsyfte är att mäta löner varför skattningarna för antal anställda och arbetade timmar har sämre precision än löneskattningarna. Detta framgår av de relativt breda konfidensintervallen som bildas kring variabeln antal anställda i tabell 1. Breda konfidensintervall visar på stor osäkerhet i skattningarna. Av denna anledning har antal anställda respektive arbetade timmar inte redovisats för vissa undergrupper. För analyser av skattningarna avseende antal anställda bör beaktas att precisionen är av mindre god kvalitet.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Både undersökning och publicering sker årligen.

3.2 Framställningstid

1999 års undersökning har haft en framställningsperiod på ca. 11 månader. Bortfallsuppföljning har krävt mycket tidsresurser.

3.3 Punktlighet

Publicering av arbetare har skett vecka 38 till skillnad från i publiceringsplanen angivna vecka 40. För tjänstemän har publicering skett vecka 38 till skillnad från i publiceringsplanen angivna vecka 43.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Då undersökningen varit under omarbetning, med byte av mätperioder och en viss modifiering av variabelinnehållet och populationsavgränsningen, uppstår temporärt försämringar i jämförbarheten över tiden. Det som främst påverkas är skattningarna av antal anställda. För vissa redovisningsgrupper påverkas även löneskattningarna av förändringarna.

I undersökningar före 1991 ingår inte samtliga branscher, vilket gör att ingen total för privat sektor kan beräknas. Mellan åren 1993 och 1994 genomfördes en förändring av näringsgrensindelningen. I 1993 års undersökning och tidigare användes SNI 69. Från och med 1994 års undersökning används SNI 92. Detta medför att endast en del branscher är jämförbara längre tillbaka i tiden än 1993 (se tabell 6). Till 1995 års undersökning infördes yrkesstandard enligt SSYK för tjänstemän, detta gjordes 1996 för arbetare.

Nytt för 1998 års undersökning är att ägare, delägare och verkställande direktörer med känd avtalad och arbetad tid ingår i den del som SCB och SAF samlat in. För denna del ingår däremot ej längre ombordanställda i populationen.

Från 1997 har även en viss förändring av åldersdefinitionen skett. Från att tidigare enbart ha beräknat ålder med avseende på födelseår används nu även födelsemånad, vilket ger en mer exakt åldersavgränsning.

Även strukturella förändringar inom företagen påverkar undersökningen. Allt fler anställda går över till medarbetaravtal. Detta medför att en del personer som tidigare klassificerats som arbetare nu ingår i tjänstemannastatistiken. Betydande förändringar i företagets sätt att yrkeskoda kan påverka resultaten i enskilda redovisningsceller mellan två år. Då yrkesklassificeringen (SSYK) är relativt ny för vissa företag, kommer det att ta några år innan alla företag fått ordning på klassificeringen av sin personal. På grund av detta uppstår paradoxen att en förbättring i yrkesklassificeringen medför en försämring i jämförbarheten över tiden. Jämförelser över tiden för yrkesgrupper bör därför göras med viss försiktighet.

Ett alternativ till löneökning för den anställde kan vara kompensationer i form av fler semesterdagar, kortare arbetstid, aktietilldelning m.m. Många av dessa kompensationer är svåra att mäta och tenderar att öka inom näringslivet.

Även graden av bortfall för respektive år kan påverka jämförbarheten.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Undersökningen påverkas av strukturella förändringar. Många som tidigare var kodade som arbetare klassificeras idag som medarbetare och räknas därmed som tjänstemän. Även förändringar av förhållandet privat-offentlig sektor påverkar undersökningen. Detta märks främst i branscher där stor privatisering av bolag skett.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Inom privat sektor finns det ett flertal organisationer som producerar lönestatistik. De största är arbetsmarknadens parter, vilka använder sin statistik i löneförhandlingarna. SCB producerar även motsvarande statistik för offentlig sektor. Detta redovisas i form av Statistiska meddelanden för respektive undersökning (Löner och sysselsättning inom primärkommunal-, landstingskommunal-, statlig- samt kyrkokommunal sektor).

Dessutom sammanställs resultaten från samtliga ovanstående strukturlöneundersökningar för den svenska arbetsmarknaden i boken "Lönestatistisk årsbok" som är en årlig utgåva från SCB.

Vid jämförelser mellan de olika Statistiska meddelandena måste olikheter i lönebegrepp, populationsavgränsning och mätperiod beaktas.

SCB publicerar även undersökningen Konjunkturstatistik, löner för privat sektor varje månad i form av ett Statistiskt meddelande (AM 38). Denna undersökning skiljer sig från Strukturlönestatistiken på några viktiga punkter. Den största skillnaden är att konjunkturstatistiken samlar in uppgifter per individ medan konjunkturstatistiken samlar in uppgifter aggregerat per arbetsställe eller företag. Även populationerna skiljer sig åt mellan de två undersökningarna.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiska meddelanden utgör den huvudsakliga redovisningen av undersökningen. Förutom detta redovisas delar av resultaten i några tabeller i Statistisk årsbok. Dessutom finns uppgifter baserade på det insamlade materialet publicerat i Lönestatistisk årsbok, SCB samt i Kvinnors och mäns löner, SCB.

Delar av resultaten redovisas även på SCB:s hemsida på internet:

5.2 Presentation

Se respektive Statistiska meddelande.

5.3 Dokumentation

Produktbeskrivning finns att tillgå på SCB:s hemsida

www.scb.se/statinfo/pbesk/am0103.asp

Undersökningens produktokumentation finns att tillgå hos undersökningens kontaktpersoner.

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på beställning, mot betalning, specialbearbetningar av primärmaterial. Forskare, utredare m.fl. kan eventuellt efter prövning få tillgång till avidentifierat uppgiftsmaterial för egen bearbetning.

Organisationsnummer eller personnummer lämnas aldrig ut på grund av sekretesskäl.

5.5 Upplýsningstjänster

Kristian Söderholm, telefon 019 - 17 64 63,

e-post kristian.soderholm@scb.se eller

Carina Lingheimer, 019 - 17 68 62,

e-post: carina.lingheimer@scb.se

vid

Programmet för Strukturlönestatistik, SL, SCB

701 89 Örebro.